

թիւն ունեցան, եւ 1864ին արդէն բոլոր լեռնական ցեղերը ընկնուած էին եւ արեւմտեան կառկան ալ վերջնականապէս հպատակած էր Ռուսաց:

Որպէս զի այս անհանգարտ ցեղերէն՝ տեղական կառավարութիւնն եւ ժողովուրդը մի անգամ ընդ միշտ ապահով եւ հանգիստ մնան, ուստական կառավարութիւնն որոշեց հանել զիրենք այն լեռնային վայրերէն եւ բնակեցնել աւելի դաշտային տեղեր կասպից ծովուն եզերքին մօտ, իսկ իրենց թողած տեղերուն վրայ գաղթեցնել ռուս գիւղացիներ եւ կողաքներ: Լեռնականներու մեծ մասը Համաձայնեցաւ. այս տեղափոխութեան եւ լաւագոյն համարեցաւ բոլորովին հեռանալ թէ՛ կաւկասեան լեռներէն եւ թէ՛ նոյն իսկ Ռուսաստանէն: Կառավարութիւնը հաւանութիւն տուաւ, եւ 1858էն մինչեւ 1865 կէս միլիոնէն աւելի մահմետական լեռնցի, չէրքէս, չէւէն, լեզգի եւ այլն թողին իրենց նախահարց բնակութեան տեղիքն եւ գաղթեցին Թիւրքիա, որ զիրենք ընդգնեցաւ եւ բնակեցուց իւր եւրոպական եւ ասիական նահանգներուն մէջ, բայց ատոնց ոչ փոքր մասը՝ իրենց նոր հայրենեաց մէջ չկրցան հանգիստ կեանք վարել, ապրուստի եւ այլ զրկանքներ կրելով ընդունեցան գնացիներ:

Այժմեան ռուսահպատակ լեռնցիներու եւ առ հասարակ բողջեցական կաւկասից մէջ Հէյկա Համիլի անունը մեծ յարգանքով կը յիշուի. իւր զեղակիցները մանաւանդ, գիւռ երկար ժամանակ պիտի պահեն անոր յիշատակը, ինչպէս նաեւ ռուսական տարեգրութիւնը:

(Ըբերանիւն)

Կ. ՅԻՐԻՆԱՆ

Մ Յ Ա Ե Ի Մ Յ Ա Ե

ՆՈՐՈԹԻՒՆՆԵՐ

1. Յովհ. Յայտնութեան հին հայ թարգմանութիւնը: —
2. Շապուհ: Բարգաւառներ: — Յ. Լալայցիզի պատկերազարդ լրագիրը: — 4. Գ. Կորնիցեցոյ անվանական թուղթ: — 6. Յովհ. Յ. Աւետիսեան: — 6. Գահիկի թ. ծնարկը: — 7. Ա. Յապաղովի իւր լատին բառազոյց ք. Ռիվոլյուի:

1. { }-ին. Յայտնութեան հին հայ թարգմանութիւնը: Անցեալ տարւոյ վերջը լոյս տեսաւ հետեւեալ հրատարակութիւնը. H. Goussen, Apocalypsis S. Johannis Apostoli, versio sahidica. Studia theologica, Fasc.I. (Strassburg, 1895. 8° VIII+67 pp. M. 9.—). Հրատարա-

կութիւնն է Յովհ. Յայտնութեան սահիգական (իսպական) հին թարգմանութիւնը, Ե. դարու երկաթագիր ձեռագրէ տառերով: Բնագիրն, որ տեղ տեղ թերի է, օրինակաց քանի մը տարբերութեամբ հրատարակուած է վիմատիպ: Ի վերջոյ գրուած են ծախսաւ Համաբարբառի քանի մը համապատասխանող ընթերցուածները: Իբրեւ այսպիսի՝ մեզի համար այնչափ հետաքրքրութիւն մը չունէր հրատարակութիւնն, եթէ յառաջաբանին մէջ հայ մատենագրութեան ծանկեալ գտնէինք մէկուն գիւտին աւետումը շտար, Գուսեն յառաջաբանին մէջ կարճօրէն կ'ըսէ. "Այս սահիգական Յայտնութեան ի մտայ պիտի յաջորդէ Յայտնութիւնը, որ արեւելքի մէջ գրատնէն վերջին օրերս մեր ձեռքն հասաւ, որ եւ զարմանալի հնութիւն ունեցող բնագրէ մը թարգմանուած կ'երեւայ", շտանկէն վրայ ալ կը ծանուցուի՝ որ յաջորդ Բ. Յետին այս հայ բնագիրը պիտի բովանդակէ եւ Մոսկուայի Լազարեան ճեմարանի ամենահին հայերէն Աւետարանին մանրամասն տարագրութիւնը:

Յայտնի է որ ձեռագրաց եւ տպագրութեանց մէջ տեսնուած Յովհ. Յայտնութիւնն, ինչպէս նաեւ նոյնին Մեկնութիւնը, 1179ին Ներս. Լամբրոնացի թարգմանած է Անդրեաս Կրետացւոյ օրինակին վրայէն՝ նոյն հեղինակին Մեկնութեամբն հանգերէմ: Եւ որչափ Լամբրոնացւոյ՝ Մեկնութեան կցած յիշատակարանի խօսքերէն կ'իմացուի՝ (— "սգուգաւս որբաւ վերդիս յերէրբու ի հեղինացւոյն, —) ինքը ձեռքն ունեցած է հին հայ թարգմանութիւնը Ա. Կրետացւոյ կազմած ընկալեալ բնագրին վրայէն "ստուգաբանած", եւ անոր համեմատ ուղղած կամ յերիւրած է: Այս ստուգաբանեալն իբրեւ "ընկալեալ" այնուհետեւ պահուած է, իսկ հինն իբրեւ անվանական օրինակ՝ հետզհետէ ջնջուած է: Եթէ Գուսենի օրինակն այս թուականէն յառաջ գրուած է կամ այսպիսի նախագաղափար ունի, պիտի ունենանք հայ հին թարգմանութիւնը, որուն հրատարակութենէն ետեւ կարելի է թարգմանութեան պարագաներուն վրայ խնդիր յարուցանել: Այս հին թարգմանութիւնն արդէն մատնանել ըրած էր Վեր. Հ. Զարբհանէրեան (Մտորն. հլկկն. թարգմ. 1889, էջ 221—2.) եւ Երուսաղեմի Ս. Թադեւոսեանց մատենադարանի 1199ին գրուած մէկ ձեռագիրը ջրոյ տուած: Այժմ օտարագրիք կը կանխեն զմեզ:

2. Ըստ Բաղրատունցի (Թ. դար) պատմագրութիւնը՝ որ Բագրատունի Սմբատայ մարտիրոսութեան եւ Աշոտայ պատմութիւնը կը բովանդակէ, անուամբ միայն ծանօթ է բանասիրաց, բայց բնագիրը ցայսօր գտնուած չէ։ Ուրիշ տեղ մը (Պատմ. հայ լրագր. էջ 206) մտադիր բրած էինք՝ որ մինչեւ անցեալ դարու վերջը բնագիրը բոլորովին կորսուած չէր։ Այս օրերս Մեզլէ-Հյոսէի. լրագրին 1858 տարին ձեռք բերելով՝ ի Թ. 15 կը կարդանք Սարգիս Արքեպ. Զալալեանցի ձեռագիրներու ցուցակը, ուր շատ հետաքրքրական ձեռագիրներու մէջ (զոր օր. «Պատմ. ի կուխոս կորզինուէ»,^(*)), «Ալմուս Բուշայի Պատմ. ի Ստեփանոսէ ատենագրութեան լեւոնի թղթի», ցայժմ անծանօթ, արդեօք՝ Հայկ. հին դպրութ. պատմ.՝ Հար. Ա. 1886, էջ 680 յիշուածն է։ Մեկնութիւն Թ. թղթոցն Պողոսի յԱնանիայ Ա. է Սանահնեցոյ», հմմտ. անդ էջ 569, եւն), կը յիշուի՝ «Պատմութիւն Ժողովոյ Սեբաստիայի եւ Եւփրատի շրջանի Լաւր յանրէ Թագրատունցի (գուցէ Ըստ Բագրատունի)», Ամենեւին տարակնոյ չկայ՝ որ այս Ըստ Բագրատունցի կորուսեալ պատմագրութիւնն է։ Այդպէս լրագրի մէջ նման է վերնագիրը. «Ըստ Բագրատունցի, որ է գիրը սրբոյն Սմբատայ ստրատեղատին եւ այլ սրբոց նահատակացն թուին հայոց Գեղ.», -

Արդ, որպիսի մենք գիտենք, Զալալեանց Արքեպի բոլոր ձեռագիրներին էջմաններ մասնադրարանը մտած են, կարելի՞ է արդեօք ըսել՝ որ Ըստ Բագրատունի կը գտնուի այժմ էջմանների գրատունը։ Ամեն բանասէր կը սպասէ անհամբեր այս մասին տեղեկութիւն էջմանների Արքեպայ Յարգ. Խմբագրութեանէն։

3. Լյուցլեի Պատմութիւնը լրբիւն։ Այս լրագրին (Illustrierte Zeitung) անցեալ տարւոյ Գեղ. 7 համարին մէջ Fr. Klement ճաշկա-հայոց քանի մը քաղաքներուն համառօտ ստորագրութիւնը կ'ընէ, զնեյով հինգ պատկեր, որ են Ամենայ. Իգլիքիւն Պատրիարք, Բիթլիս, Բաշկալէ, վան եւ վարագայ լեռը։ Եւրոյ լրագրի 28 Գեղ. համարին մէջ Gustav Burchardi հայագետը կը ստորագրէ համառօտիւ էջմանների վանքը եւ կը հրատարակէ վեհ. Խրիմեան կաթողիկոսի, էջմանների եկեղեցւոյն եւ Գեղիկեան ձեռնարանի պատկերները, որոնք սքանչելի փայտագորութիւնք են։

4. Գ. Կրէնիւցոյ անվերջանալի լրբիւն։ «Հանդիս», 1894 տարւոյ (280, 301, 346, 365) էջերուն մէջ Պրոֆ. Ֆեւտերի հրատարակած Գ. Կորնթացւոց թղթոյն հայերէն բնագրին վրայ մանրամասն տեղեկութիւն տրուած էր։ Պրոֆ. Ֆեւտեր իւր հրատարակութեան մէջ ցցոյ կու տար, որ այս միմիայն հայերէն թարգմանութեամբ գտնուած բնագրին սկզբնականն ստորերէն պիտի ըլլայ, եւ այս հայ թարգմանութիւնը Ս. Գրոց առաջին հայ թարգմանութեան, որ ստորերէն է եղած էր, մի միակ ձեացորդն է։ Այժմ Ցիւրիխէի Theologische Zeitschriftին մէջ (IV. Heft, 1895, S. 622—633) կ'աշխատի ցուցնել, որ այս թղթոյն հեղինակը նաեւ ռաբբանական գրութիւններէ մասեր քաղած է։ Իւր այս հետազոտութիւնը կ'եզրակացնէ այսպէս. «Հեղինակն այս թղթակցութիւնը գլխաւորաբար երկու գործերէ հաւաքած է, որ են Գործ-Պատմ. եւ որեւէ Թալմուդի միջնալիս (Midrasch) մը։ Առաջին գրութեան առած է՝ Ա մասին 1—16, Բ մասին 1—5 եւ Գ մասին 1—22 տունները, իսկ երկրորդէն Գ մասին 25—33 տունները։ Գ մասին 23, 24 եւ 34—40 տունները Ս. Գրքէ առնուած կտորներ են, զոր անշուշտ թղթոյն հեղինակն մէջն հիւսած է։ Ասկէ կարելի է նաեւ թղթոյն հեղինակին անձնաւորութեան մասին հետեւութիւն հանել։ Հեղինակ մը՝ որ ասորի քրիստոնէից համար հրեական գրութեանն մը կ'օգտուի, պէտք է որ կամ հրեայ քրիստոնէից եղած ըլլայ եւ կամ հրեայ քրիստոնէից հետ յարաբերութիւն ունենայ։ Ասկէ կը հետեւի՝ որ այս հակաբարդեանեան գրութեան հրատարակութիւնն Եգիպտոյ հրեայ քրիստոնէութեան գործ է։»

5. Յեւրեան Եւրոպ. Եւրոպ. Գերմանիոյ Գիտէն քաղաքի համալսարանի փիլիսոփայութեան աշակերտ, Դոկտորի աստիճանն ընդունելու համար գերմաներէն 50 էրեւ ձեռագրութիւն մը հրատարակած է այս վերնագրով՝ «Մշակեալ տնկոց աղբյուր խոնաւութեան նուազութեան եւ առաւելութեան աստիճաններն» (Das Verhalten der Culturpflanzen einem Feuchtigkeits-Minimum und -Maximum gegenüber.)

6. Դոպլէի Է. Տեղիւն։ Այս անվերջանալի գրութեան հայերէն հին թարգմանութիւնը միայն ցայսօր ծանօթ է գիտնոց, որ եւ գերմ.

Թարգմանութեամբ Հանգերձ Հրատարակուած է ի Թերթին Wiener Zeitschrift f. d. Kunde d. Morgenlandes, 1893, VI. 2, 3. Նշեն անգրագոյն քննութեան առած է Յան (Th. Zahn, Forschungen V. Leipzig 1893 եր. 118 եւայլն)։ Արդէն Tischendorf ջոյց տուած էր (Apocalypses apocryphae, Lipsiae 1866, XXX—XXXIII.) “Գանձելի տեսիլ” անուամբ յունարէն բնագիր մը ղեկան։ Ս. Մարկոսի եւ Պարիսի մատենադարաններուն մէջ։ Այժմ Գր. Է. Կլոստերման Tischendorfի ջոյց տուած յոյն բնագիրը հրատարակած է (E. Klostermann, Analecta zur Septuaginta, Hexapla und Patristik, Leipzig, Deichert, 1895, էջ 113) ամբողջ, որ սակայն հայերէն թարգմանութեան բնագիրը չէ, այլ ասկէ տարբեր խմբագրութիւն մը։

7. Ա. Տգոգրուիւն հոյւստի Բոգոգրոյ Գր. Ռիվոյա։ Գր. Ռիվոյա Միլանի կանոնիկոսը, եւրոպացի ամենահին հայագէտներէն է։ Եւստի 1624ին ի Միլան հրատարակած լատին վարդապետութեամբ՝ հայերէն քերականութեամբն, իւր յօրինած հայ-լատին բառգիրքը 1633ին ի Պարիս հրատարակեցաւ։ Այսչափ է հայ բանասիրութեան (Հ. Գ. Զարբաշեան, Պատմ. հայ. գրչ. շար. Բ. ղեկնաւ. 1878 եւ Մատենագիտութիւն. ղեկնաւ. 1883), աւանդածը։ Բաղմիւն անցեալ տարւոյ Գեղ. ի Թուոյն “Հայ-կական տպագրութիւն” յօդուածոյն մէջ քիչ մ’աւելի ընդարձակ կը խօսուի Ռիվոյայի վրայ, թէ եւ միայն յիշեալ երկու հրատարակութիւնները շոշափելով, քերականութեան մասին խօսելով՝ “ի համառօտ նուիրականին, կ’ըսուի, որ դրուած է ի գլուխ գործին, հեղինակն կը ծանուցանէ թէ յառաջ քան զհրատարակութիւն իրմէ աշխատասիրուած եւ խոստացուած (— ուր խոստացուած, եթէ այս առաջին գործն է որ լոյս կը տեսնէ —) Հայ-լատին բառագրոց, հարկ սեպակ է նախ ի լոյս հանել զքերականութիւն... նոյն հեղինակին աշխատասիրած բառգիրքը հրատարակուած է ի Փարիս եւ ոչ ի Մեհիլիան”։ Սակայն նոյն Բաղմիւն (1891 Ապրիլ) վաղամեծիկ հայագետ Գ. Ա. Շրուսթի “Հայկական ուսումն յարեւմուտս” հմտայնց յօդուածոյն թարգմանութեան մէջ կը կարգանք. “Փր. Ռիվոյա... հեղինակ է... Բառագրոց հայէ ի լատին” որոյ առաջին տպագրութիւնն եղաւ ի Միլան ’ի 1621, եւ կրկին անգամ ’ի Փարիս ’ի 1633, Այս է ճիշդը. Ռիվոյայի հայ-լատին բառգիրքը քերականու-

թեանէն յառաջ 1621ին ի Միլան տպուած է, իսկ Պարիսի տպագրութիւնը Միլանի տպագրութեան վրայէն եղած է սարկաբար, եւ տարակոյս չկայ որ ի բացակայութեան հեղինակին, կամ հաւանականացոյնն ասոր մահուանէն ետեւ։ Բառագրոցս այս Ա. տպագրութիւնը մեծք այս օրիս ձեռք բերինք, եւ կարող ենք աւելի մանր տեղեկութիւն տալ։ Տպագրութիւնն եղած է փոքր միածալ ամուր թղթոյ վրայ, 479 երես։ Ճակատն է՝ “Բառագիրք հայոց. Dictionarium armeno-latinum, avspiciis Federici Card. Borromaei, archiepisc. Mediolani, confectum et editum auctore Francisco Rivola, Ciue Mediolanensi. Mediolani, ex Typographia Collegij Ambrosiani, anno M. DC. XXI.” (= 1621)։ Երկրորդ թուղթն է տպագրելու եպիսկոպոսական թղթուութիւնը։ Երրորդ թուղթն է գործոյն նուիրականն առ Յ. Մ. Սակկոյ՝ քարտուղար եւրականութիւն Միլանի, Այստեղ կ’ըսէ հեղինակը՝ որ կարգ. Բոռոմէոսի բաղձանաց համեմատ, որ գիտութեանց եւ լեզուագիտութեան վերանորոգման հետամուտ է, ինչը հայերէն բառգիրքս աշխատասիրած է եւ կարգին ինքնակապացուցած։

Չորրորդ թուղթն է բան “Ա. հետամուտս լեզուաց ի հեղինակէ գործնոյս”։ Ասիկայ այլ եւ այլ ասեակիտէ կարեւոր ըլլալուն՝ յառաջ կը բերենք. “Այս հայ-լատին բառգիրքը սկսայ օգնականութեամբ քանի մի Հայոց, — զորոնք Գր. կարգ. Բոռոմէոս երկայն ատեն այստեղ անցց, — որպէս զի այս լեզուն ի միայնոց ուսումնասիրուի։ Ուստի ըստ մասին անոց աշխատակցութեամբը. եւ ըստ մասին այլեւայլ գրեանց ընթերցմամբ գործս յօրինած եմ։ Ասոր մէջ եթէ ցանկարի մասեր կը պակսին, կը խնդրեմ անոցմէ՝ որոնց ձեռքն այս աշխատասիրութիւնն կ’անցնի, միտ դնել ոչ միայն անոր՝ որ այս լեզուն վրայ տակաւին մէկը գրած չէ, այլ նաեւ՝ որ հեղինակը ծնողեամբ կամ հայրենեօք հայ չէ։ Քերականութիւնն՝ զոր նոյն լեզուն ուսման համար կը ընամտ յօրինել, թերեւս կը գոհացնէ՝ եթէ այս լեզուի հետամուտը աւելագոյն եւ ընդարձակագոյն ինչ պահանջեն”։

Եւ իրօք Ռիվոյա իւր բառգիրքն յօրինած է մօտը գտնուող (Ջուզպեցի) Հայերու բերնէն բառեր հաւաքելով՝ եւ քիչ բան միայն ի գրոց յաւելելով, այնպէս որ բառգիրքն աւելի աշխուհաբար է քան գրաբար։ Պարիսի տպագրութիւնն այս Միլանի տպագրութեան վրայէն ստրկաբար կատարուած է (Nachdruck), եւ

ինչպէս կ'երեւայ՝ հայերեն չգիտցողի մը ձեռքը, այնպէս որ քնագրին տպագրական սխալներն ալ միասին այնտեղ ածացած են: Այսպէս՝ Միլանի տպագրութեան «արբանձամ», gen. / համու, Պարիսին՝ «... համու, ըրած է՝ միութեան գիծը չիմանալով՝ նշնպէսի բառն «ազատոհմ» եւն: Բազմաթիւ են նաեւ տպագրական սխալներն, զոր հայերէնին անգիր մը միայն կրնար չտեսնել եւ չուղղել:

Նիթե Ռիփոյա այս բառգիրքը նախ հրատարակած է եւ յառաջաբանին մէջ կը խոստանայ թերականութիւն մը, ինչպէս կարելի է որ Բազմաթիւ յօդուածագրին համեմատ՝ Ռիփոյա թերականութեան յառաջաբանին մէջ «ծանուցանել թէ յառաջ քան զհրատարակութիւն իրմէ աշխատասիրուած եւ խոստացուած հայալատի բառագրոց, հարկ սեպիք եւ նախ ի լոյս հանել զթերականութիւն» թերականութիւնը մեր ձեռքը չկայ, ուստի եւ լուծածը կը ձեռայ յառաջաբանին վ. թարգմանչին:

Հ. Գ. Գ.

ԱՅԳՈՐԾԻՆ ԹԵՐԹՈՐԵԼ ԹՈՂԿԵՓՈԻՆՁ

1. Կարեւոր երկստորոնի մը: — 2. Գնորմիտայի նայ ուսմանը: — 3. «Հայ զորոք քննադատութեան առաջն»: — 4. Թարգմանութիւնն պէտքը մեր զգալանութեան մէջ: — 5. Գաւառական քառեր: — 6. Ա. Քաւանթարի «Սատուղ»: — 7. Պրոֆ. Ա. Ներոնի: — 8. «Արար», պատկերազարդ հանդէս: — 9. «Այտնեան եւ նայնի» լեզուն: — 10. Բարերար նայ տիկին մը: — 11. Բ. Ալֆրադ: — 12. Ուսումնասիր զմտածական մը:

Նոր դուռն մը կը բանանք այս թուով: Մինչեւ այսօր Հնդկի խնդագրութեան հասած նամակներէն ուրախութեամբ տեսանք, թէ արեւմտեան զրականութիւնը՝ բոլոր մանուածը այլեւայլ լեզուաւ գրուած հայկական ստուգանքներով թարգմանելով, քննադատելով ընդերցողայ ծանոթացնելու մեր շահին տպագրիկն ձեռնարկ: Գիտական հայ խորհրդակցութիւնը իրօք օգուտ կը տեսնէ այս մեր ծրագրէն: Բայց ժամանակը շատ բան կը հաստատէ, շատ թերութիւններ կ'ուզէ եւ նորանոր հարցերն եւ — պետքուն զարման գտնելու ծամբան իսկ մատնացող կ'ընէ: Հնդկութեւ եթէ — միշտ մանակալիներու խորքին վրայ յենունք — օտարալեզու գիտնականներ կը շանայ կապել ազգային գիտնականաց հետ, կրնայ եւ — հարկ է անհրաժեշտ — կապել իրարու անհատները՝ ազգային թերթներու խմբագրաց գրքէն ելած յօդուածները ծանոթացնելով: Շատ բան կը գրեն իբր լուր, իբր հետազոտութիւն, իբր քննադատութիւն՝ օր. ազ. Մարտի, Անդրեւի, Նոր Գարե, եւն, սրտի կը ծանոթանան Ռուսահայը. բայց քանի անգամ կը համարուի արեւմտեան հայութիւն, որ կանոնաւորապէս թերթէ վերայինայ թերթէ երբ: Գարձաւ արեւ-

մտեան կամ աւելի Պոլսոյ հայ թերթերը կը գրեն ինչ ինչ զոր Ռուսահայ ընթերցողները կը կարգան, այս, բայց կամ միայն Ռուսահայ խմբագրներն, եւ կամ կարի ուսուս առանձնաշորհեալ ոմանք: Հնդկութեւ՝ Բայն — ի Գրքի պիտի նուիրէ իւր քանի մ'էջերն այս երկու ազգային ամէն լեզուիներու մէջ, հետեւելու իւր ամական փնջին համար ամէն ծաղիկ որ ցրուած պիտի բուսնի ազգային լեզուական — մատենագրական պարտիկին մէջ, Գիտարին եւ պատասխանատու գործ, որ կը թեթեւայ էթէ որոշ ծրագրով սկսուի եւ ոչ յախուռն: Դրապէրը շատ պարզ է. Հնդկութեւ գիտած սահմաններուն մէջ ձեռլու համար, այս փունջը պիտի կարգուի:

ա) Հայ մատենագրութեան վերաբերեալ ամէն մանր ծանօթութիւններէ:

բ) Գաւառական կենաց վերաբերեալ կարեւոր լեզու:

գ) Հայ պատմութեան եւ քննադատութեան նկատմամբ գրուածներէ:

դ) եւ վերապէս ազգային գործիչներու, ծանօթ գրիչներու, հրատարակագիրներու արժանաւոր ինքնագրութիւնները ներթ պիտի մատակարարեն այս փնջին:

Բայց «Ծաղկաբայ», պիտի ջանայ լսի բանաբալ մը ըլլալ, այլ իւր կարեւոր համարած ծաղիկը պիտի նկարագրէ, եւ միշտ այն սկզբունքէն պիտի առաջնորդուի, թէ որչափ գիտարին՝ նոյն չափ կարեւոր է ամփոփ զազգային մը տալու ստան թնտարատմութեան փորձագրին վրայ զարնել իւր լեզուն, որպէս զի ընթերցողներուն թով պարզ միջնորդի պաշտօն չկատարէ, այլ նաեւ «Ծաղկաբայ» ըլլալ — բանասիրտ անդէկատու:

«Առ ի Գրք» ինչպէս վերը նշանակեցինք, կը բանանք այս դուռն, որուն շարունակութիւնը կրնամ պիտի ունենայ մեր ընթերցողներէ գտած համակրութեան: Քանի մը փունջ նուիրելէն ետքը պիտի ներկայանայ «Ծաղկաբայ», իւր բարեկամներու եւ մտերմական հարցմամբ մը պիտի ինքզին ընդհանրութեան կարծիքը կամ անկողի գիտադրութիւնները, եւ ըստ այնմ պիտի շարունակէ իւր պաշտօնը կամ կարողագունքի մը պիտի յանձնէ:

Հարկ համարեցանք տալ այս քանի մը ծանօթութիւնները, վրան զի այս «առ ի փորձ», Հնդկութեւ անօրինի ծրագրին վրայ յաւելուած մ'ըլլալով, պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ Բայն եւ Բայն: «Ծաղկաբայ» վրայ:

Եւ յայտարարենք միանգամայն՝ թէ առանց մեր սկզբունքը զոհելու պիտի ջանանք ամէն ազգային լեզուիներուն ալ՝ որ մեր ձեռքը հասնեն, առանց կարեւոր եւ անպակտի տարբերութեան, մուտ չնորհել մեր «Ծաղկաբայ» մէջ. եւ մանաւորաբար թէ «Ծաղկաբայ» կը գիւմ իւր ընթերցողներուն՝ ինքզինով, որ նաեւ այնպիսի մանր լեզու՝ որ տպագրուած չեն, հարցողիկն իրեն, սրպէս զի՝ բազմազունեան, եւ՝ բազմաբոլոր,